AZALPENAK

IGANDEKO BATZARRA

LAUAXETA

Igandeko eguna etzan ixan egun ona, Kanpora uŕteteko baño etxian saŕtuta lo-egiteko aro obia eguan ¡Eduŕa jaustia a zan! Leyuak zabaldu nebazan orduban mendi-goyak zuri ziran. Pagasaŕi-mendija neure etxetik ikusten da-ta, aŕituko ezpa-nintzen gaste aldra bat antxe ikusi nebanian. Katalejo batzuk aŕtuta ikusi nebazan. ¡Otzaren bilduŕ etziran ez!

Eduŕa jausten ba-zan jausten zan. ¡Eta neure bilduŕa! ¿Zegaitik? norbaitek itaunduko daust. ¿Zergaitik diraustazube, zergaitik? Aste onetan elduko diran oleŕkijak gitxi eztira ixango gero. ¡Gitxi bai; otzara bete! Eduŕari egiten dautsezan oleŕkijak, olerki txaŕak ixaten dira. Beti gai bat darabilanak. Onek auxe esango dau: "Mitxileta ilak legez eduŕa jausten zan". Bestiak ostera: "Zuriz jantzita ezkondutera duan ezkongeya legetxe luŕa eguan".

Eta abaŕ. ¡Eduŕaren oleŕkijak betoŕz etoŕi!

Olakoxe goxaldia ixan zan, ba. Jaupea entzun eta arin juan gintzan geure zeregiña eguan tokira. Euzkalduna pelota-tokijara.

Mitin edo batzaŕ andijetariko bat egingo gendubalako ustia zan. Bilbao'ko basurdiak Josu-Bijotza'ren irudija kendu gura dabe, ¿ezta?, abeŕtzaliak asmo oŕen auŕka egingo dogu. ¡Eta gogoŕ ekin bere, gero!

Eŕijetatik notin gitxi etoŕi zan. Oso gitxi. Eguraldi txaŕak ikeratuko euzan. Jente gitxitxu ixango dogu gauŕ, ba, neurekiko niñuan. Eta etsayak baŕe-egingo euskubelako ikaraz, amoŕuz nenguan. Baña pelota-tokijan saŕtu gintzanian ¡a zan edeŕtasuna! ¡Beyak eta goyak bete-beterik ziran! Bilbao'n bixi garan abeŕtzaliak iru bidar beteteko geunke Euzkalduna ori. "Katoliko,,'ren batzuk ixango dira, uste leuguban. Bai zera, oŕetariko gitxi be gitxi ikusten zan. Geyenak abeŕtzaliak, Eskumataŕen batzaŕetara euŕez juaten gara juan abeŕtzaliok, baña eurek eztira etoŕten geure batzaŕetara.

Amaika-amaiketan geure agintarijak sartu ziran. Arana eta Goiri'taŕ Koldobika, Uŕiolabeitia'taŕ Amantzi, Ametzola, Mendiguren eta Zabala'taŕ Josu. Euzko-Gastedi'ko ikuŕin edeŕa Deba'taŕ Pirmin jaunak eroyan. Emakume-Abeŕtzale-Batza'kuena, Bigera'taŕ Eskarne. Bost izlarijok be an etoŕzan: Iruxo, Montzon, Zabala andereñua, Landaburu eta Egileor.

Oneikaz batera beste aldra andi batzuk be eldu ziran. ¡Ete argazkijak ateraten dabezanak! Oneik dira egon-eziñak. Ara ta ona, zagoz geldi, igitu zadiz, onaga, begiratu egixu aruntz. ¡Buruko miñak ugari emoten dauskubez eurok! Eta zeregin gustijok argazki txaŕ batzuk izpaŕingijan agertu dadixantzat!

Agintari ta izlarijok Euzkalduna'n sartu ziran txalo-otsa entzun zan iñoiz entzun ba-zan. "Pla-pla-pla" eta diadaŕ batzuk. "Gora Euzkadi Azkatuta" esan-barik ezin geratu. (A, eta Gora Euzkadi Azkatuta ala Azkatuta esan eben, eneban uaŕtu. Zer egingo dautsogu, ba.

Egileor jauna auŕeratuten da. Betauŕeko txikeŕak daukaz gero.

Bilbao'ko Udalaren asmua astindu gura dogu. ¿Zegaitik? Itaundu dau izlarijak. Ezkeŕtaŕak garala-ta, eztabe esan, ba. Baña geure ikuŕitzaren lenengo atalari eutsiten dautsogu. Jaun-Goikua dogu elbururik gurena.

Eta Jaungoikuaren auŕka-egiten diranak goŕotau biaŕ doguz.

Egileor jaunaren itzaldija, itzaldi mamintsuba ixan zan. Ostetasunak eta negaŕa-barik, gaitz oŕeik nondik datoŕzan jakin biaŕ dogu. Irudi edeŕ ori kendu gura dabenak, euzkotaŕak eztira, españaŕak baño. España'tik yatoŕku kalte gustija. Euzko-gogua, maite dagigun, euzkotaŕ onak, kistaŕ obiak diralako. Abeŕtzaletasunak zer egin daun, uskurtxa zelan aldeztu daun, Sabin geure irakasliaren kistaŕ-gogua zer ixan zan, amaikatxu gauza edeŕ edestu euskun Egileor jaunak.

Uŕengo Landaburu azkaŕa ixan zan. Amaboskaŕen gixaldijan jazo zan jazokun bat edestu euskun. España'ko bakaldunak judutaŕen auŕka erabagi bat artu eben. España'tik at jaurti ebezan. Gazteiz'ko judutaŕak, be, uŕten biaŕ ziran, ¿bai? eta euren ilak obiratuta eukezan mendi edeŕa, Judimendi, Gazteiz'kuai emon eutsen. Judutaŕen eta euzkotaŕen aŕtian eguan eruapena ta alkaŕenganako itzala erakutsi daruasku jazokun onek. Baña gauŕko basatijak olakorik eztabe ulertuten. España'ko gogua saŕtu yakunik, galduta gabiltz. Gauza onik eztogu egiten.

Bilbao'ko udalaren asmo oŕek iraindu-ten gauz, Irudi bat gora-bera ardura laŕ eztaukogu, baña erabaki oŕek sakoneko gatxa agertubazo darua. Euzkotaŕak bide bakaŕa dauke orain: abeŕtzaletuten ba-dira, abeŕtzaletasunak zainduko dauz uskurtza ta ziñismena. Beste biderik eztago. Entzuteko itzak ixan ziran Gazteiz'ko izlari oŕen itzak.

Zabala andereñua ezaguna dogu. Izlari azkaŕetan azkaŕa iñor bada. Josu-Bijotzaŕen ganako maitasuna erakutsi eban. Amaikatxu burlezar egin eutsen asmo ori iritzi daben ziñegotzijai. Abeŕtzaletasuna ta ziñismena alkaŕtuta dabiltzala atzaldu euskun, bai.

Montzon jaunak euzkeraz ta eŕderaz bere zeregiña bete eban. Kisto'ren irudija kenduten dabelako negaŕik ez, iñuan. Kisto'ren irudi asko doguz geure aŕtian. ¿¿Oroi gara Josu'ren itzatzaz? Gexorik egon nintzan eta ikeŕtu nindazuben: espetxian nenguan eta etoŕi zintzen; gose nintzanian jaten emon zeusten; egaŕi ixan nintzanian ura emon zeustean. Eta ikeraz galduteko dautse: ¿Noz gexorik, edo espetxian edo gosez ixan zintzan, ba? Lander bati ura, ogija, edo zerbait emon edo egin zeuntsenian, neuri egin zeusten.

Kisto'ren irudijak geure euzko-langiliak dira. Irudi asko ta asko iragi daiguzan langilaen bijotzetan. Bilbao'ko zelai baten datzan Josu-Bijotza gauza edeŕa ixango dogu, baña beŕeun euzko-ikastola zabalduko ba-geuz eta ikastola bakotxean Kisto'ren irudi bat ezaŕi, orduban lanik edeŕena egingo geunke.

Itzaldi sutsu ta edeŕa Montzon jaunaŕena.

Agiŕe jauna gexorik zan ezkero, etzan agertu. Iruxo jaunak, ba, anayera egiteko itz-egin euskun. "Gamazada" deritxon nabartaŕen matxinadea ixan zanik ona ogeta emeretzi urte, gauŕ osotuten dira, Iruxo'k iñuan. Gomutan dogu aldi aretan nortzuk etoŕi ziran Nabaŕa'ra. Arana-Goiri'taŕ Sabin an ixan zan. Ikuŕin bat ekaŕan: euzko-ikuŕiña. Aldi artako nabartaŕak eta bizkaitaŕak sendo jokatu ziran Jaurlarijen auŕka ta gura-ixan ebena loŕtu eben.

Eta orduban bizkai-semiak juan ba-ziran Nabaŕa'ra, gauŕ andiko semiak ona datoŕz. Orduban abeŕija zainduteko, gauŕ abeŕija ta uskurtza.

Mikel gongotzon deunaren laguntza geure-aŕtian dogun ezkero, sendo etsayen kaltez egin biaŕ dogu. Bilbao'ko udalaren asmua eŕaz igaŕten dogu: auteskundiak lasteŕ dira ta auteskundietan ezkeŕtaŕ gustijak alkaŕtuta juan gura dabe. Oŕetarako Kisto'ren irudija kendu nai dabe. Baña euzkotaŕak erakutsiko dautse zer diran. Gustijak alkaŕtuko dira ta sendo ezkeŕtaŕ oŕein auŕka ekingo dabe.

Itzaldi oneik amaitu ziranian, uŕutidazki batzuk irakuŕi ziran.

Laŕinaga-espetxian dagozanena, Santander'ko abeŕtzaliena, Bizkai'ko uritxu baten gudaltzara juan biaŕ-ta soin-neu-ketean ziranena. Asko bere asko eldu ziran, baña gustijak irakuŕteko astirik etzan.

Amayeran Euzko-Abendearen Ereseŕkija abestu zan. Iñoiz sutsu abestu ba-dogu igandian bai, aŕanotan. An ixan ziran amabi anei edo mila notiñak abo batez abestu eben.

Eta zarata-barik, ixilean uŕten gintzazan. Kanpuan eduŕa zan. Baña eduŕak ezkauz bilduŕtuten. Geure bijotzetan dan abeŕtzaletasunak ezereztuko dauz eduŕak.

Abeŕtzaliak erakutsi eben zer diran. Abeŕija maite dogu, bai baten, baña Kisto'ren ziñismena maitiago. Geure alderdi onek ziñismena ta abeŕija ondo alkaŕtuta darabiltz. Bata galduten bada bestia bere galduko da. Euzkadi'n abeŕi-aldez dabilena, ziñismen-aldez dabil.

Kisto'ren irudija kendu gura dabenak, españaŕak dira, España'tik etoŕi diranak. Olako negaŕgaŕikeririk ikusi eztagigun, ba, euzkotaŕok geruago ta zintzuago jabon biaŕ dogu abeŕija. Goŕotorik ez kanpokuai, baña aren aldetik txaŕak yaŕoŕkuzan ezkero, aŕesi senduak jaŕi daiguzan.

Euzko-abeŕija zori-txaŕean dago, baña uskurtza bere zori-txaŕetan. Jaso bijotzak gora ta antziñako gudarijak legez jokatu gadixan ba. Euzkalduna pelota-tokiko batzaŕa, batzaŕ edeŕa ixan da. Baña itzak axiak eruaten dauz. Itzak-barik egikunak biaŕ dira. Asmo sendo bat aŕtu daigun, beti abeŕijaren aldez ekingo dogula-ta. ¡Euzkadi'ren ziñismena zaindu gura daunak Euzkadi maite begi!

EUZKO - GASTEDIKO ITZALDIJAK

Larunbatean emon yaken asiyera Euzkeltzale-Bazkuna'k eraldutako itzaldijai. "Lauaxeta" ixan zan lenengoz itzaldi oneik asi ebazana, Jaun-Goikua eta Lagi-Zaŕa gaitzat aŕtuta.

Poztu gintzazan Euzko-Gastedija ainbat notiñagaz ikusita, baña tamalez ezin soŕtu ixan zan iragaŕita egon ziran ezta-baideak.

Onetarako ezeben uste itzaldi oneik geŕtau ebezan agintari bazkideak, baimenik biaŕko zanik, baña jauŕlari-oŕdezkuak ezta-baidea soŕtu zanerako agindu eban ezin jaŕaitu ixango zala baimen-bako ezta-baidarik.

Geure tamala andija baxen andija zan, baña Euzko-Gastedijaren ixenan onerako emon yakan amaya ain atsegin ixan yakun itzaldijari.

"Baŕensoro" idazle eta eletari jayuaren gain eguan "Lauaxeta,,'ren auŕkezpena, eta geure euzkera gaŕbi ta edeŕian ipiñi euskun Sabin irakasliaren ixena, baita itzaldi onen zuzuba.

"Baŕensoro,,'ren itzak txaluakaz batera amaituta zutundu zan geure Estepan ospetsuba, eta "Gabon" danori esanda asi eban bere "Jaun-Goiko eta Lagi-Zaŕa,,'tzazko itzaldi mamintsuba.

—¿Abeŕtzaletasunian biaŕekua ete dogu Jaun-Goikuaren ixena?

Ona emen "Lauaxeta,,'ren lenengo itzaldi ataleko itauna, eta entzule gustijok adi-adi bere abora begira gagozala bijotzak dirausku Jaun-Goikua "geure goi-buru" gura dogula.

"Lagi-Zaŕa,,'ren ikaskixunian, ari-arijan egon zan geure eletarija.

—¿Zer uleŕtuten eban Sabin'ek Lagi-Zaŕ ixenian? Aŕgi esan euskun "Lauaxeta,,'k Sabin'en oldozmena gai onetzaz, eta "El Partido Carlista y los Fueros vasco-nabarros" deritxon irakasliaren idazkijan auŕkituko doguzala gai onetzazko ikasbide ziguŕak.

Lagi-Zaŕak askok aŕtuten ebezala gauŕko tximist-aŕgija itxita, antziñako "kuŕtxulu"-aŕgija aŕtu-biaŕa diralakuan, gauŕ-eguneko olasko jatiak egin beaŕekuan "morokil-jatiak egin-biaŕ diralakuan, baña oŕeik kaiku batxubek baño ez dirala-ta gure Lagi-Zaŕak ez dirala besterik, itz baten esanda, antziñako azkatasunak baño.

Lagijatzaz-be jaŕaitu eban Lagi-Zaŕaren ixenian eta onetzaz esan ebana auxe zan: Lagijak gixonentzako egiñak zirala ta ez gixonak lagijantzako.

Ezta-baidea soŕtzeko zuzutu ebazan bere auŕian egozan jakitunak, baña en esan dodan lez ezta-baida ori datoŕen larunbaterarte itxi beaŕa ixan zan.

Amayeran Euzko-Abendaren ereseŕkija oi-dan lez abestu zan.

Pozik gara Euzko-Gastedijan ikusi dogulako itzaldi onentzat zaletasuna. Zaletasun onegaz jaŕaitzen badogu ikaskixun andijak ixango doguz, eta onetara geure ele maitiak auŕerakuntza andija egingo dau.

Orain larunbatian ixango dogun itzaldira guazan danok eta bakotxak aldaben eran jauŕti "bolia" geure euzkerea aberatsa ixan, be-ta edo nundik daukalako erantzuna, eta baita izlarijek be gaya.

OGOÑOPE.

Euzkadi'ko Oñazia

Aldi baten gure ama
Abeŕi maitagaŕija
semiok genkusan eduŕ
baŕija baxen garbija.
(Euzkel-Abestija).

I

AMEAREN BIJOTZ-ABERASTASUNAK

Gauza sakonik ludijon ba-da, amearen bijotza da. Uŕe ta pitxi garauz edeŕtuta dan ontzi ikusgaŕija iruditŕuten yaku. Nok, sartu oŕetariko bijotz-txokuan, eta esku zuriz batu aberastasun-garau ikusgaŕijak?

Erpe zoŕotzez lotuta, agiña eratzi ta txikitu guran, seintxu biguna eukan legoi gosetija, amearen ausartasun amataŕak ikara-azo ta aŕituta atzera egiten, irudi dauskube amea margolarijak. Amea, amea danez, bere odolez eralduriko seña aldeztutiaŕen bere bixija emoteko gertu dan emakume maitatija da. Eta, baŕiz, oŕen adoretsuba dan emakumia, señaren antzi samuŕak dar-daraka ikaraz imiten dau.

Amatasunak emakumia, gaste dala, zartzaroko zentzun-jantziz jazten dau; bijotz-kutxan jagota daroyan maitasun amataŕak argi bedegaŕez argituten dau emakume gastiaren zentzumena eta bere egikun gustijak zartzaro-zentzunez jazten daki. Uŕtien eduŕak bere uliak zuritu, lanaren tximuŕak bere bekoki laba estaldu, eta bixijaren aztiak bere lerdentasun ta liraintasuna uŕatu daroyazanian, ameak gastaroko indar, kemen ta adorez iñarduko dautso. Gastaruan bere bijotz-baratzian erain eban amatasun-azijak, zartzarorako kemen-igali adoretsubak emon dautsoz.

Amatasunak emakume jakingia (ezjakiña) jakituriz asetzen dau; bixi onetako ezkutukijak jakitunak eurak baño, be, ziatzago ta zuzenago idoroten dauz. Emakume jakintsuba, baŕiz, amatasunak seindu egiten dau, umetu; señagaz sein-egiten irakasten dautso.

Biartasun eta txirotasunpian bixi dan emakumia zorijontsuba da, bere bijotzeko maitiak zorijontsu ikusten ba-dauz, eta ogazunez inguratuta egon da be, eskaŕ txaŕaren zaurijak bere bijotz maitatija ikutu ba-dautso, zaurijori osatzeko, daukazan aukera ta aberastasun gustijak emoteko gertu ezarten dau amatasunak.

Orixe da amatasuna: maitasuna, maitasuna, maitasuna.

Maitasunak adoretu, ikaratu, zentzundu, indaŕtu, jakitundu, apaldu, aberastu, zorijonduten dau amea. Amearen bijotz-txokuan idoroten diran uŕe-garau gustijak, onoimen gustijak, maitasun-gozokiz asetuta dira.

II

Bijotza odoletan imiten daben baxen zauri minkoŕik etzala, giñuan, geure azkenengo idazlanian. Eskaŕ txaŕaren izkilu zoŕotzak idegiten dau bijotzian zauri odoltsu ori. Maitasun-egaŕija asetzeko, maitasun-ura baño beste edaririk ezta. Semiaren eskaŕ txaŕak, semiaren maitasun-ezak, semiaren dolorkeri ankeŕak, amearen bijotz berua otzitu ta odoloztuta obijaren oe leŕtura jaurti dabela entzutiak, zigoŕari deika jarten gaitu ezek artu eziñik.

Ama alargun gastia ei-zan. Senaŕaren eŕijotzak sei ilabeteko seintxu bakaŕa besubetan-da itxi eban. Goyan zerua, beyan luŕa, esan oi-danez. Bere bijotzeko maitia iltian, bijotza oso-osoz seintxu samuŕari eskiñi eutsan. Eta al eban lez lana egin eta seña zortzi urtera eldu zan. Irakasliak egun baten deitu ameari ta esan eutsan: Zure semiak adimen argi-argija dau; laguntzen ba-dautsazu gixon egitera elduko da zure semiori. Bere esku-lanak geŕu, gau ta egun josten egin eta bera erdi-gosian ibilita semia gixon egin eban. Lasteŕera Irakastola Nagusijan Zuzendari ixatera eldu zan eta bere ixenak, eŕi ta abeŕijak igazi ta ludijan jakitun-ixena aŕtu eban.

¡A, bai, amea! esango dausta irakuŕliak. Egija da; amearen maitasunak jaso eban seintxua, jakituri-jarlekura. Eta oŕatiño ama maitati a, gaxotegijan, bakaŕik, maitasun-egaŕiz, naigabetsu, otz, oñaze-laŕiz, bixiteko gogo barik il zan. Semia emakume aberats bategaz ezkondu zan ta eŕanak, giñaŕabea eurak lez aundikiia etzala ta, ameaganako ezespena soŕtu eban semiaren bijotzian.

¡Ama gaxua! ¡Oba zendun il, bai! Bijotza odoletan imiten daben baxen zauri minkoŕik ezta!

III

EUZKADI AMEA'REN OÑAZIA

Euzkotaŕon amea Euzkadi da. Eta geure amea danezkero, geu, bere semiakanako maitasuna da bere ezaugaŕi bedegaŕa. Euzkadi-ameak maite ginduzan, eta gu, bere semiok, maite gindun Euzkadi.

"Aldi baten, lili jayo edeŕtasunez jantzija
Aldi baten, baratz bikain dongaentzako ertsija."

Euzkadi, amea lilija baxen zurija, eduŕa baxen garbija zan, maitasunez eben maite bere semiak. Euzko-alkartasuna zan Euzkadi'ren ezaugaŕija; euzko-bixija euzkotaŕak bixi ebena; gauŕ, baŕiz, Euzkadi'k bere zuritasuna, bere garbitasuna galdu ta erbestetaŕen katepian, oñaze goŕijak bere bijotza zaurituta, bere seme askoren ezespenak iruntzi eziñik, gaxorik datza. ¡Euzkadi gaxua!

Au tamal mingotsa!
Au oñaze latsa
Orbandu dala Abeŕija!

Oñaze latsa benetan, ene euzkoaŕa, Ama-Abeŕija'rentzat semien eskaŕ txaŕa; oñaze latsa Euzkadi'rentzat euzkotaŕok euzkera oinperatubaz, euzko-ekanduak ezespetu ta abartuaz, euzko-lagijak geure arerijuai saldubaz, euzko-bixijari geure erdelzalekeriz eŕijotz-zaurija iraŕiaz, emon dautsaguna.

Oñaze ori osatzeko, baŕiz, bide bakaŕa baño eztogu; maitasun-bidia. Maitasuna, maitasunez baño ordaintzen ez ba-da, ezespenez Euzkadi-bijotzian idegi dogun zauri minkoŕa maitasun-laztan gozoz osatu ta saŕatu biaŕ dogu.

Eta maitasun ori Euzkadi'ri agertzeko ezta naikua "maite zaut" esatia. Maitasuna egitez agertu biaŕ dautsagu. Geure egikun gustijak egitez apaindu biaŕ doguz. Geure egikunak baŕuan daroagun euzkotaŕtasunaren ezaugaŕija ixan dagitala. Osagiliaren agindubak ziatz bete ta egunetik egunera obetuagotuaz doyan gaxubaren antzera, euzko-gogua be biztuaz, indartuaz, euzkotartuaz juango da eta gauŕ oñaze-zauri odoltsubaz minduta dakusgun Euzkadi, maitasun-loraz edeŕtuta, euzko-azkatasun-usain bakan ta ziaz euzko-goguak usaintzen ikusiko dogu.

Euzko-bijotz bakotxak Euzkadi Ama'rentzat ixan bediz beti espanetan itz onek: Ez negaŕik, Ama! Zeu garbitziaŕen, emongo dogu bixija.

MATE.
E. A. B.

Mungia.

Seaska - Abestia'z

Idazle euzkotaŕ askok izan duten gaitza auxen da: norbaitek euzkeraren alde zerbait egiten duanean, ez lagundu, bañan norbaitek gai ortan akats txikiena bada ere egiten ba-du, zigor eman al dan guzia.

Orixen gertatu zitsayon oraindik luze ez dala Olabide agurgaŕiari. Ainbeste lan artu ondoren bere "Itun Beŕia" egin bezin laisteŕ, atera zitzayon idazle bat esanaz idaztiaren azala baŕengo mamia baño obea zala.

Neri ere ori bera gertatu zait. Or aritu naiz urte betean "Antzerti" ilerokoa argitaltzen, txindia galduaz, eta "orain arteko "Antzerti,,'ren lana agitz aipagaŕia... antzerki-zelayan gure elerti-pizkundearen alde zenbaki txit argiak eta garbiak" azalduaŕen, ez degu Baigoŕi'taŕ Gotzon'en laguntzik iñundik ezagutu eta artu. Bañan "Antzerti,,'ren urtebetetzean, ordea, "Seaska-Abestia" argitaldu degu eta emen datorkigu Baigoŕi idazkortza zoŕoztuaz bere iritzi eŕea azaltzeko.

—Zergatik euzkeratu ori?—galdetzen du Ona emen erantzupena: beti geneuzkan belaŕiak asperturta entzutez gure izkerak beko maletako gayak bakaŕik azaldu zezazkela, sagardotegi eta abar, eta ez beste izkuntzetan ikusten diran antzerki-gai ertitsu eta apaintxoagoak. Eta emengotar asko Egoaldera, geyegi begira egoen diralako, alde artako idazle ezagunenetakoen antzerki bat edo beste itzultzeko asmoa orain urte asko dala artu nuen. Onela azalduko giñituen Benavente, Martinez Sierra edo onelako beste edozeŕen antzerkiak.

Ordu txaŕean egin degu egin deguna, nunbait, Baigoŕi'ren iritziz. Beste antzerki oberen batzuez asi bear omen zan, adibidez "La Fuerza Bruta" Abere-indaŕa'z! Bañan Baigoŕi dan irizle zoŕotzak ez al du ezer gaiztorik bertan arkitu? Eta onela ez ba'litz noren zai dago antzerki ori itzultzeko? Ala norbaitek egiteko zai dago gero akatsak aŕapatzeko?

Nik ez det esango "Seaska-Abestia,,'k akatsik ez dunik. Giza-lan guziak berenak ba-dituzte eta onek ere bai. Bañan ez det uste asmo gaizton "gañezka" idatzia dagonik. Eta iritzi au ez da nerea bakaŕik. Eunka lagunek antzezten ikusi dute, eta eunka askoren iritzia ori bera da. Onelako gizaxoak ote gera bada?

Gaiztakeria ez da arkitzen beti gauzetan, eta bai, geyago, begiratzen duenaren asmoetan. Antzerki ortan gaiztakeririk ikusi ez degunok ala gaiztakeria arkitu duena zuzen ote dago? Guk begiak lausotuak ote dauzkagu ala Baigoŕi'k ernaituegiak ote dauzka?

Onek gogoratzen dit apaiz gizajo aŕen aseŕea Batikano'ko Erti-Erakustokian ikusi zituan erti-lan batzuez. Aek euki Aita Donearen etxean! Nork begiratzen ote zuen, ordea, asmo obez onek ala aŕek?

Ainbeste eta ainbeste eŕialdetan gaitzik gabea arkitu duten antzerkian Baigoŕi'k arkitu bear ote zion bada edena eta gaiztakeria? Ez, nere ustez oŕelako edenik ez da emen.

Eta nere iritzi argala pixka bat sendotzeko beste antzerki-irizle baten iritzia azalduko det. Orain bi urte "Seaska-Abestia", pantzerara itzulia, Paris'en antzeztu zan. Ona emen zer zion beretzaz Franc-Nohain "L'Echo de Paris" izpaŕingi katolikoaŕen antzerki-irizleak: "Tout de suite ce fut un enchentement. C'est que les acteurs espagnols (antzerki au antzeztu zu Paris'en Gregorio eta Maria Martinez Sierra'k egiña bezela) ont realise ce miracle de transporter ici l'atmosphere vraiment et ne nous sentons jamais genes ni choques; pas une faute de gout, ni miaiserie, ni mievrerie, mais une grande, exquise impression de fraicheur..."

Eta onelako beste iritzi asko azaldu nitezkean.

Freud'en oldozpen gerdiñak omen dira Baigoŕi'k dionez, antzerki onen ardatz. Ontan ere auŕeratxo zoaz. Freud'ek bere asmoak azaldu ta laister "Seaska-Beasla" antzeztu zan, eta ez det uste onen egileak garai artan asmo aen beŕirik zekienik ere. Beraz oŕetan ere, nere ustez, auŕeratxo zoaz.

Ez bada gure lantxo argal ori lokatzez bete oŕenbesterañoko zergatirik ez dezu-ta. Iraintzen eŕeza da, bañan egindako kaltea garbitzen zala; eta ez da naikoa nai dan guzia esan ondoren "gaizki esandik azketsi" esatea.

Eta okeŕen bat egin baldin ba-degu, ustekabean izan da; euzkera maitearen gorapena baizik ez genduen nai-ta.

Lopez Mendizabal'daŕ Ixaka.

Euzkotar umien aldez

Ume - sa'atia

"Esayozu ba epaikariari,
zein ixango dan gastien izaera onduko duan gixona."
Platon. "Alkaŕ-izketak"

Beste umiak egiten dituzten utsegite-ikuska ta zelatian dago beti, ezlagun antzera zuzenduazitzeko edo onu-emateko ustez, bere ikaskideak salaketan nasturik eta eŕu-nekepian ikusita atsegin artzeko asmo zitalez baizik. Orixe dezute ume salati gogaikaŕia.

Salatia ezin izan leiteke iñoiz ume on ikasnai ta zintzoa; beste umiak egiten dituzten utsegite gustien zai batez-ere asmo txaŕez dagualarik, bere adipen osoa obenaren inguruan dabilelako, salatziaren atsegin dongea gero iriztiaŕen eta ikaskide guztien artian dagikezan gaiztakeriz bere salatikeria asetsiaŕen, ta bere gogo zitalak poz artzeko bestiak oben egin dagiten nai-nairik.

Onelako umia ezin izan liteke ez ona, ez ikasnai ta ez zintzoa, asmo zuzen ta aziera ondun izateko umiak beti bere gain egon biaŕ dualako, bestien egipenen atsetik ibili gabe, danok dakigu ba, umiak egin oi-dituzten gauza danak ez dirala onak, zoritxaŕez, ta gaiztakerien atzetik beti dabilena gaiztotuko dalako nozki.

Ume on, argi ta zintsoak egite txaŕen bat egiten dala dakian edo igertzen duan lekutik beti aldendu egiten da, ta aldenduta egon aŕen gertatu dana yakiten ba'du, gaizki iritziko dio baña ez da iñori esaten ibiliko, ta al ba'du bere ikaskidia bide txaŕetik kentzeko alegiñak egiñaz erakutsiko du bere ontasuna ta zintsotasuna.

Gustiok dakigu umetan salati izandako danak gizon salatzale izan oi dirala: beraz umiak garaiz zuzentzen ez ba'dira, zorigaiztoz bijaŕko salatari ta saltzaleak izan biaŕko dute.

Neuk ezagututako zorigaiztoko mutiltxo salati ta oso azken txaŕa izan zuan baten edestia edestuko dizutet salaketari egiazko biotz-goŕotua izan dezayozuten.

Euzkadi'ko eŕi txiki batian bizi zan mutiltxo bat beste umien utsegite ta okerkeriak salatzeko oitura txaŕa zualako, bere lagunak "Aspotxo" ezizena ipiñitakua.

Ikastetxera asi baño lenagotik oraindik ume-umia zalarik, txaide ta enparantzan bere laguntxuak salatatzia zan gogokuen zuan zeregiña.

Laguntxoren batek ituŕian jolasian ekinda espartiñak bustitzen ba'zituan, arin-aringa juan oi zan umiaren amagana: "Perdiñanda uretan ibili da ¿bai? ta espartiñak buzti ditu".

"Ituŕira ez uŕeratzeko neuk esanda... datoŕenian neuk astinduko detala esayok" umiaren amak erantzutia, bere baŕu guztia asetutzeko naikua sari izaten zan. Berak salatutako umiak zigoŕa artu zezela.

Bere adiñari zegokion bezela beste umiakin jolastu biaŕian, etxe batetik bestera salaketa eramaten egun guztia igarotzen zuan. Bateko... "Karla pelotan zebilela, pelotalekuan erori egin zala". Besteko... "Joseba Iñaki'k mazuztak intzen prakak uŕatu zituala" Uŕengo... "Antontxu ta Txomin'ek ikaskiñaren gur dira igota burso zuri-zurijak beltz-beltz egin zituztela" ta abaŕ.

Eŕiko umiak ez ziotela maitekiro begiratzen igeŕiko dezute.

ARITOKIETA.

(Daŕaike.)

CAPITULO DE SUCESOS

Un matrimonio intoxicado. Intento de suicidio. - Caíd

INTENTO DE SUICIDIO

En su domicilio de la calle de Labayr casa número 23, piso tercero izquierda, intentó poner fin a su vida ingiriendo un fuerte tóxico la joven de veinticinco años Luisa Casanova del Castillo, natural de Cuba. Recogida por los vecinos y familiares y trasladada al Santo Hospital, el médico de guardia, después de asis convenientemente, ordenó su ingreso en el benéfico centro, calificando su estado de pronóstico reservado.

TERRIBLE DESGRACIA

En el domicilio del matrimonio Santiago Nuño Arribas, de 27 años, y Pilar L Santos Pérez, de 23, sito en la calle de Las Cortes, 23, segundo, en la madrugada del domingo se desprendió parte del ta que del retrete por donde atraviesan tuberías de gas.

El matrimonio, dadas las pésimas condiciones de la finca, no hizo gran caso del estropicio producido por el temporal y continuó durmiendo.

A las ocho y media de la mañana del domingo doña Agueda Martínez Camar se presentó en dicho domicilio, percibiendo un fuerte olor a gas. Demandó auxilio, y entre varios vecinos penetraron en el cuarto del matrimonio, encontrando a Pilar Los Santos cadáver, y a Santiago Nuño en grave estado. Este fué conducido al Santo Hospital donde se le apreció una intoxicación producida por gas, de pronóstico grave, ingresando en una sala del benéfico establecimiento.

El Juzgado de Instrucción se personó en el domicilio de le ocurrió el hecho practicando las diligencias de rigor y ordenando el levantamiento del cadáver y su traslado al depósito judicial, operación que llevaron a cabo los camilleros municipales.

CAIDA

De un andamio colocado para la limpieza en el vapor "Atxuri", surto en el muelle de Clabeaga, se cayó a la bodega el marinero Benito Mariño Pereira de treinta y siete años, casado, natural de Villagarcía (Pontevedra).

Recogido por varios tripulantes fué trasladado al Santo Hospital, donde fué curado de la fractura de la escáfrula derecha y fuerte contusión en el hombro, de pronóstico reservado.

JULIO ALBEA
MEDICO-PARTOS
MATIA, 52, 1.°-Telf. 12.115.-SAN SEBASTIAN

ASCENSORES MUGUERZA
Zabaleta, 12y 14 Tf. 12-763 - DONOSTIA | Gordoniz, 5 Tf. 11.496- BILBAO

DOCTOR BENITO PETSCHEN
Partos. Enfermedades de la mujer
Rayos X. Diatermia.
Prim. 17, entlo. T. 12.761 De 3 a 8
San Sebastián

VIUDA DE IGNACIO ZUBASTI
Ropa blanca Corsetería Novedades Camisería Corbatería
Urbieta, 24. DONOSTIA. Tf. 117-11

ANGEL EIZAGUIRRE
CORAZON Y PULMONES.
RAYOS X Y ULTRAVIOLETA
Alameda, 14. Teléfonos, 12.509 y 12.450
DONOSTIA

Taller mecánico de carpintería y ebanistería
Bernardo Goenaga
Urbieta, 56. DONOSTIA. Tl. 10-652

LUIS ZATARAIN
MEDICO-DENTISTA
Hernani, 2., 1° - DONOSTIA

ALMACEN DE VINOS, ACEITES
José Manuel Alcorta Irazu
Servicio a domicilio
Aldamar, 4. Tel., 1-37-04. Donostia

Dr. Antonio Echeto
Enfermedades de la infancia
Prim, 19. :: San Sebastián

Imprenta Papelería
Artículos de escritorio.
Larramendi, 19
Teléfono, 11.900
DONOSTIA

Hotel Jáuregui
CONFORT E HIGIENE
Elcano 16 VITORIA Teléfono 1.626

Farmacia Carrasco
Easo, 8, y Príncipe, 48. Tl., 11.604
DONOSTIA

PABLO MOLANO
De la clínica de San Antonio
Especial GARGANTA, NARIZ y OIDOS
Peñaflorida, 10. Teléfono, 14.168. Donostia.

A. BARANDIARAN
Toda clase de herramientas y maquinaria para talleres, minas y obras
MAYOR, 5. -- DONOSTIA

"CAFES MAYA"
PEDIDOS EN LOS ESTABLECIMIENTOS
Sarasate, 15 IRUÑA

Tejidos y Confecciones
OTAÑO HERMANOS
Sastrería y camisería
San Juan, 11. T., 1-10-16. Donostia

RELOJES DE TORRE
LECEA Y MUGUIRO
VITORIA

CASA ARZAC
PARAGÜERIA
Urbieta, 26. Teléfono, 12.537
DONOSTIA

Gran Garage Moderno
Reparaciones, suministros y accesorios
Calle Iparraguirre. Teléfono. 10-7-54
SAN SEBASTIAN

Hermoso mapa de Euzkadi
a cinco colores, 3.75 pesetas. Pedido a B. Estornés. Diputación DONOSTIA

PONSOL, S. L.
Fundada en 1838
Sombreros y boinas
NARRICA, 4 DONOSTIA, 10.876

Ferretería, cristalería y loza
Echeverría Hermanos
Calle de Urbieta, 10. Tl., 1-18-54 DONOSTIA

Para artículos de niños, corsés y fajas a medida
"MERKIENA"
LEGAZPI, 1. -- DONOSTIA

Bicicletas AURRE
Fabricación Orbea
Mercado del Puerto, 14 Tl. 11

IBAŔETA
Enparzuko gixon jantzi'ak
Amezaga'tar Urtado kalea 20 g,

JOSKINTZA
SASTRERIA
TRINCHERAS y GABARDINAS
Hurtado de Amézaga